

Történetek az elrajzolt világból

AZ ÖTNAPOS ANIMÁCIÓS VÍRUS, AMIT ANILOGUE-NAK HÍVNAK, ISMÉT LÁZBA HOZTA A MŰFAJ HAZAI RAJONGÓIT.

Az animáció szerelmesei nem igazán dúskálhatnak a hazai animációs fesztiválokban: a két évente megrendezett, első sorban a magyar animációra fókuszáló Kecskeméti Animációs Filmfesztivál, valamint a fiatal alkotók munkáit bemutató Primanima mellett harmadikként az Anilogue szolgál az éves animációs tápanyagbevétel forrásaként. Ám az idén tizenhatodszorra megrendezett Anilogue bőségesen feltöltött mindenkit, aki kicsit is kreatívabbat és szokatlanabbat szeretett volna látni, mint a mozikban futó egész estés animációk.

A fesztivál nyitófilmje, a Kirikou-történetekkel híressé vált francia rendező, Michel Ocelot *Dilili Párizsban (Dilili à Paris)* című alkotása egyből a mélyvízbe dobta a nézőket: mesei köntösben, az ipari fejlődés egyik legmozgalmasabb időszakába, a 19. század fordulójának Párizsába kalauzolva mutat be egy olyan problémát, amelyet a rendező még ma is kiemelten fontosnak tart: a nők elnyomását. Dilili, a kanak kislány mutatványosként játssza el saját népének mindennapjait egy francia parkban, mígnem megismerkedik egy riksás fiúval, akivel hamar összebarátkoznak és nyomozásba kezdenek a Párizst rettegésben tartó lányrabló banda után. Kalandjaik során megannyi különös figurával találkozhatnak – többek közt a kor kiemelkedő alakjaival Marcel Proust-tól kezdve Toulouse-Lautrecen át egészen Marie Curie-ig –, akik újabb szeletét adják a párizsi századfordulónak és a kor szellemi irányainak. A film gyermeki nézőpontja korántsem jelenti azt, hogy szemérmeskedne

a rendező, a nők ellehetetlenítését, a magukról való gondolkodás elnyomását valóban drasztikus alternatívával ábrázolja egy fiktív bűncselekmény-sorozat keretében.

Szintén egy kislány áll a *Trópusi vírus* középpontjában, mely Santiago Caicedo első egész estés animációja és amely a kolumbiai-ecuadori Powerpaola nevű művész önéletrajzi képregényét adaptálja. Egy papi hivatástól visszavonult apa és egy jóstehetséggel megáldott anya harmadik lányaként születik meg Paola (akiről azt hitték, hogy sterilizált anyja csak egy trópusi vírust kapott el), és az ő felnőtté válását követhetjük nyomon, miközben a család nőtagjainak sorsát is megismerjük. Az apa elhanyagolható jelenléte mellett Paola anyjának és a három lánynak egyedül kell megteremnie a hétköznapihoz szükséges feltételeket, miközben saját vágyaikat is szeretnék megvalósítani, és egyáltalán megismerni és kiteljesíteni önmagukat, legyen szó divattervezésről, pszichológiáról vagy nyugati női mintákról. Paola és családjának története nem egyedülálló, viszont olyan aprólékosan és érzékenyen mutatja be egy család mindennapos problémáit, hogy nagyon könnyen azonosulhatunk velük és felidézhetnek személyes emlékeket. Hiszen drogkartellek és fegyveres támadások ide, származási és vallási különbségek oda, a kortársak csúfolódásaival, a szerelmi csalódással és a felnőtté válással járó kompromisszumokkal való küzdelem ugyanolyan nehéz mindenhol a világon.

TÖKÉLETES VILÁGOK

A fesztiválon látható volt egy nemrég elkészült kortárs magyar animációs széria is, a *Candide*, mely viszont kompromisszumoktól mentesen beszél a jelenlegi politikai és társadalmi helyzetről. Kovásznai György nyolcvanas évekbeli terve volt megrajzoltatni Voltaire művét a korabeli viszonyokra adaptálva, ám korai halála miatt nem valósulhatott

meg ötlete. Ezt vitte tovább egy csapat fiatal magyar animációs Kreif Zsuzsanna rendezésében, Bera Nándor és Turai Balázs forgatókönyvírók és társrendezők segítségével, mellyel egyaránt tisztelgének Kovásznai és Voltaire előtt. A 21. századi viszonyokra átültetett, sodró lendületű és pimasz szatírában a naiv Candide szeretett Kunigundája szívét próbálja meghódítani, miközben egy észak-optimisztáni felvonulást néz végig, egy amerikai start-up cég robotemberét mutatja be, véletlenül kamu szektába csöppen, vagy épp tehetségkutató műsorban szerepel. Kalandjait Pangloss mester már-már követhetetlen eszmefuttatásai kísérik, aki minden reménytelen helyzetben próbálja ráébreszteni a széplelkű Candide-ot a világ tökéletességére.

A világ tökéletlenségét egy francia-belga rendezőpáros, Emma De Swaef és Marc James Roels illusztrálja keserűdes antológiájában, a *Micsoda pompás torta!*-ban (*Ce magnifique gâteau!*). A humor és a tragédia közt ingázó, gyapjúból készült bábfilm a 19. század végén játszódik, nagyrészt a gyarmatosított Afrikában és öt karakter személyes sorsát mutatja be: egy rémálmodtól gyötrődő királyét, egy luxusszállodában dolgozó pigmeusét, egy csődbe ment üzletemberét, egy bennszülött hordarét és egy fiatal dezertőr katonát, akik sorsa mind alakítja egymást. Az olykor szürreális jelenetek kevésbé eseménydúsak, de elég információt adnak a szereplőkről ahhoz, hogy megtudjuk milyen emberek és milyen életük van. Éppen ez az egyik legnagyobb erőssége a *Micsoda pompás torta!*-nak: szívettépő nézni ezeket a sorsokat, mert az egzotikus és reménytelen afrikai környezet tele van banális véletlenekből, az emberi közönyből és önzésből eredő tragédiával. Nemcsak Afrikát gyarmatosítják a szereplők, hanem embertársaikat is kolonizálják.

A 16. Anilogue egész estés nagydíját elnyerő *Még egy nap élet (Another Day*

of Life) története a kolonizáció után kezdődik és jóval nagyobb embertelenséget mutat be. A Ryszard Kapuściński lengyel riporter azonos című regénye alapján készült animáció az 1975 és 2002 között zajló angolai polgárháború nyitányakor játszódik, Angola függetlenségének kikiáltása után, a korábban Portugália által gyarmatosított Dél-Afrikában. Emberi szinten a háborúk egyformák: a nyughatatlan és eszeveszett küzdelem egymás testilelki kiirtásához vezet, miközben a legtöbb elesett harcosról a világ nem tud semmit. Akárcsak Kapuściński regénye, a film is dokumentarista pontossággal, de az emberi tényezőt legalább annyira szem előtt tartva állít emléket azoknak, akik formálták a háború kimenetelét és nem utolsó sorban a riporter személyiségét. Haditudósítóként Kapuścińskinek óriási hatalom volt a kezében, hiszen társaival együtt olyan dolgokról tudtak, amik befolyásolhatták a háború eseményeit. Riporterként ennek szentelte életét, de mégis meddig terjed a mozgáster? Meddig lehet nem belefolyni érzelmileg a háborúba, főleg, ha valaki olyan tettere kész és annyira keresi az igazságot, mint Kapuściński? Az olykor noir-os hangulatú film visszadja ezt a kettősséget és keverednek benne a háború valós borzalmai és a riporter szürreális álomképei, a múlt, a jelen és a jövő egyszerre formálja egymást.

Michel Ocelot:
Dilili Párizsban

HANGDIZÁJNEREK JÁTSZÓTERE

Az idei Anilogue tizennégy egész estét filmje mellett közel 300 rövidfilmet is láthatott a közönség. A rövidfilmes versenyprogram fődíjas alkotása a francia-dán produkcióban készült *Tojás (Egg)* az olasz Martina Scarpelli rendezésében, aki fekete-fehér alkotásaiban kendőzetlenül mesél személyes gondolatairól és problémáiról. Míg *Cosmoetico* című filmjében a női szépitkezést a kozmoszba emelte, addig a *Tojás*ban egy egyre szűkülő kocka alakú szobában küzd meg étkezési zavarával, az anorexiával. Az idei közönségkedvenc a francia Lucrèce Andreae filmje, a *Rozmár nagypapa (Pépé le morse)* volt, mely egy szeles tengerparton játszódik, ahol a nagypapa családtagjai a maguk groteszk, önző, kétségbeesett vagy épp humoros módján próbálják feldolgozni a papa elvesztését.

A versenyprogram filmjei között volt pár olyan kiemelkedő alkotás, melyek a hangsávjuk miatt voltak leginkább emlékeztetésekként. Ilyen Hegyi Olivér MOME Anim diplomafilmje, a *Take Me Please*, mely egy párkapcsolat széthullásának utórezgéseit mutatja be egyszerre humoros és maróan fájó módon. Ez még önmagában nem olyan egyedül, viszont a rendező egyfajta low-budget vagy trash módon a saját, magasan eltorzított hangját és pattogós beszédstílusát használta szinte az összes szereplő szinkronjaként, így a keserű pillanatok is felszabadítóan hatottak.

A svájci Loïc Kreyden *Itt (Hier)* című stop motion kisfilmjében egy fekete fal előtt látunk egy férfit, aki különböző mozdulatokat tesz, mindenféle érzelem nélkül. Kell egy kis idő, mire a néző rájön, hogy itt bizony a hangsávból kell kitalálnia az egyes mozdulatokból hiányzó kellékeket, hiszen az ismerős hangokhoz már könnyebben társítjuk az ismerős cselekedeteket. A cseh Vojtěch Domlátill pixillációja, a *Hullámok (Vlnění)* kevésbé izgalmas, de az *Itt*-hez képest fordítva használja ki a hangokhoz társított képeket: a zöldellő cseh mezőket dinamikába hozva látjuk, miközben a hús hullámok és a tengeri szél moráját halljuk. Sander Joon *Jól hangzik (Sounds Good)* című kisfilmjéről egyből kitaláljuk, hogy észtr produkcióról van szó, hiszen az észtekre jellemző jellegzetes humorral mutatja be egy hangdizájner napját, amint gombák hangjait próbálja meg rögzíteni, amik csilingelő kozmikus zajokkal nőnek ki a legváratlanabb helyekről írógépropogás hangú lábdobogások közepette.

MAGYAR SELLŐK

Az utóbbi években sikert sikerre halmoznak a fiatal magyar animációsok és már nemcsak Bucsi Réka vagy Váczi Péter neve cseng ismerősen a szakmán kívülieknek, éppen ezért egy teljes blokkot szenteltek a szervezők a legújabb magyar animációknak.

A *We Love Budapest* és a MOME Anim együttműködésében hét kisfilm készült a főváros népszerűsítéséért, melyek egy-egy budapesti legendát dolgoznak fel az alkotók saját értelmezésében és stílusában. A hét animált legenda közül kettőt lehetett látni az Anilogue-on. Molnár Eszter Csillebérc rejtelmeit kutatja, mely nevet az 1800-as évek végén Döbrentei Gábor adta a Csille nevű mondabeli tündér után: miután lemegy a nap és elalszanak az erdő lakói, a legenda szerint éjjelente tündérek lepik el a budai hegyeket, akik napfelkeltéig időznek az erdőben. Molnár Eszter varázslatosan kedves formában dolgozta fel a játékos tündérek meséjét, melynek Buttinger Gergely csilingelő zenéje ad bájost

könnyedséget. Ivády Tamás Ady Endre és a szfinx szerelmét örököltette meg, felhasználva Krúdy Gyula *Ady Endre éjszakai novelláját*, valamint Ady *Meg akarlak tartani* című versét. A legenda szerint egy jókedvű borozás után sétálva Ady Lédát látta meg az Operaház mellett álló szfinx szoborban, melyet nyomban meglovagolt, majd leesett róla. A korabeli budapesti városképekkel teli kisfilmben ezt az abszurd helyzetet sok kis geggel szórta tele a rendező, például a költő Ond vezérnek képzelet magát, miközben egy kutyát lovagol meg, akit ő lónak képzel. Ady nem marad szótlán, a rövid animációt Papp János narrálja, míg a háttérben Karányi Dániel verkliszólamai hangzanak.

A programban friss MOME Anim diplomafilmek is bemutatkoztak: Szénási Marcell *Zűrös környék* című kisfilmje nem a történetre, hanem a közérzetre épít, teszi mindezt a rendező színes, szabad, a klasszikus rajzfilmsztétikával szembenálló stílusban. Egy fiút követünk nyomon, aki céltalanul bolyong, csavargása során pedig spontán kerül interakcióba utcai bandákkal, kocsmából kilógó részekkel, aluljáróban rendetlenkedőkkel és gördeszkás fiatalokkal. Szintén atmoszférateremtő Láng Orsolya firkás diplomafilmje, a *Szezon után*, melyben egy halászfalu lakói inkább csak rutinos résztvevői a mindennapoknak addig, amíg az egy-

hangú cselekedeteiket megtörri egy képeslap. Varga Tímea *Még nem* című érzékeny hangvételű filmje a nézőre hagyja a döntést, hogy vajon valóban megtörtént vagy képzelt mesét látott. Főszereplője egy kisfiú, akiért nem jönnek a játszóházba, és egy nő, akiről csupa rosszat pletykál a környezete.

Traub Viktória egy szürreális családtörténetet mesél el a *Sellők és Rincéroszokban*, melyben egy nyolcéves kislány családi emlékei elevenednek meg. A fakó, sötét színeket a vibráló narancssárgával és rózsaszínnel keverő animáció olykor groteszk, erotikus, baljós vagy éppen vidám, de a valóság és képzelet, a múlt és a jelen folyamatosan váltakozik. Szintén egy család áll a középpontjában Turai Balázs *Róma bukása* című elsőfilmjének, akik disztópikus környezetben, egy üveg-búra alól lesznek tanúi a Föld pusztulásának. Turai a rá jellemző határozott kritikával, aktuálpolitikai utalásokkal és erős szimbólumokkal festi le a nem túl távoli jövőképét (vagy vágyát), mely tele van bizarr figurával, szöveggel és cselekedettel.

ADRIAI HULLÁM

Mint minden évben, idén is volt egy kiemelt térség, amelynek animációs terméséből láthatunk válogatást. Az Anilogue szervezői idén „Adriai hullám” néven hozták el Horvátország, Szlovénia

és Olaszország legjellegzetesebb animációt, melyek közt frissek és filmtörténeti darabok is voltak. Az észt származású, de évek óta Horvátországban alkotó Chintis Lundgren *Élet Hermannal (Elu Herman H. Rott'iga)* és *Manivald* című kisfilmjeiben egy szokatlan párkapcsolat kialakulását mutatja be, melyben a helyzetkomikum, a vibráló alakok, a szereplők eltérő mentalitásából adódó feszültség és kedves humor kerekíti ki a rendező közönségkedvenc stílusát. Eva Cvijanović bábanimációs költeménye, *A sündisznó otthona (Ježeva kuća)* gyerekkorunk rímbe szedett meséit, a hetvenes évek kelet-európai animációit és a westernfilmek zenéjét idézi, melyben a bátor

sündisznó mindene a szerény otthona, de három furmányos vadtársa kincset sejt a féltve őrzött lakhely mögött. A realista ábrázolásmódot egy kis álom szülte szürrealizmussal keveri Špela Čadež szlovén filmrendező bábfilmje (*Boles*), melyben egy magányos íróhoz állít be prostituált szomszédja, hogy írjon szerelmesleveleket férjének. Szintén az álmok, vagy inkább emlékképek okozzák Leon Vidmar *Búcsújában (Slovo)* a főhős időutazását, aki egy kádban ülve éli újra nagyapjával való kapcsolatát. Zenés-táncos párharcot mutat be az olasz Magda Guidi, gyerekrajzokat idéző animációja (*San Laszlo vs. Santa Maria Egiziaca*), melyben istenek és punk rockerek küzdenek meg egymással a táncparketten. Daniele Galliano fekete-fehér firkafilmje (*The Man Who Managed To Get Pussy Off His Mind*) pont azt adja, amit a címe sugall: lefekvés után egy férfi minden lehetséges módon megpróbál nem gondolni a szexre; sikertelenül.

Öt nap és közel 300 animációs film után nehéz bármi másra gondolni, mint arra a széles és intenzív vizuális élményre, amit a megszokott módon hozott idén is az Anilogue – különösen a négy órás „Animált éjen” az erotikus, kísérleti és horrorisztikus darabokkal, ahol a szervezők a legelszántabb animációjajongókra gondolva éjszakába nyúlóan szórakoztattak minket a legelvetemültebb rövidfilmekkel. •